

Sabir RÜSTƏMOĞLU
ADPU-nun Ağcabədi
filialının dosenti, AYB
və AJB-nin üzvü

(əvvəli ötən sayımızda)

Dünya bizdən asılı deyil və bizə görə də heç vaxt tükənməz. Fərhadan sonra eşq yolu kəsilib. Kərəmin nakam sevgisindən sinəyə dağ çəkilib. Ancaq yenə də toy-düynün davam edir. Dünya bizimlə sona yetmir. Gözü açıq qarnı isə toxdu. Qurdu quzusunun artıqdır. Sevgisinə qovuşan yoxdu. Ona görə də dünya bizimlə bitməyəcək. Yol daşa dönməmiş gedək. Daşa döndən heç daşdan utanmağımızdır. Dünya bizimlə bərabər yaranmadığı kimi, bizimlə də sona yetən deyil.

**Gedək, nə qədər ki, daşlamayıbdır,
Daşlayan bir yana, daşdan ayırıbdır.
Bu dünya bizimlə başlamayıbdır,
Bu dünya bizimlə qurtarmayacaq!**

Nakam məhəbbətin notları üstündə köklənən "Qayıt gəl" şeirində Musa Urud qəmli sonluqla bitmiş sevginin yenidən bərpa edilmək istədiyini incə bir deyimlə yad edir. Qəfil gələn zəngini gözləmədim. Elə başa düşürdüm ki, bu sevgi artıq qəmli bir sonluqla bitib. Dəfn olunmuş gəncliyi bir zənglə geri döndərə bilirsənsə, onda səni gözləyirəm dön. Sel ki, dəhnəsindən çıxdı, ona dağdan bənd atsan da, axıb gedəcək. Sənin lövbərinin bünövrəsi yox imiş. Əgər qopardınsa, mən geri dö-nəcəm, sən də dön. Elə bir bulaq var ki, odu cızıldadır. Elə bir ocaq var ki, onun daşı özgə, odu ögeydir. Bu ocağın tüstüsündən başqa şey tapsaq mən də geri dö-nəcəm, sən də dön. Ağır yüklə yoxuş çıxırsan. Sən çağırırsan da heç kəs eşitməz. "Bu dünyada bir əvvəl var, bir axır". Axır belədirsə, mən geriye dö-nürəm, sən də dön gəl.

**Yolun yoxuş, çiynindəki yük ağır,
Daha səni kim eşidər, ha çağır.
Bu dünyada bir əvvəl var, bir axır,
Axır busa, qayıdım gəl, qayıt gəl**

Musa Uruda görə sevgi hər bir cəhəti ilə gözəllik mücəssəməsidir. "Sevgi bütün gözəldi" şeirində də şair bu əbədiyaşar ideyanı təbliğ edir. Şükür edə-rim ki, sevgi təminə mən də dü-çar oldum. Tanrı mənə sevgi pa-yı verdi. Biz gəl sevgini ikiye bölməyə, o bütün olmalıdır. Mənə yarımçıq sevgi lazım deyil. Yarımçıq sevgi oduna öm-rüm boyu və yarım kösov kimi yənmişəm. Məni köməkçi seç oduna ki, sən bütöv yanasan. Mənə yarımçıq sevgi lazım deyil.

Bulud göyə dərdədən nalə tö-kür və dən torpaqda yanır. Bə-zən yağış qəm, bəzən məhsul

və bəzən də nur tökür. Sənə tə-rəf əllərim açıq və kirpiklərim yumulur.

Könlün yaş olmayanda gö-zümdən yaş axır. Sənin əlini bu-raxsam, əlim haqdan qopar. Bu gecə bütövlükdə mənim ol. Mə-nə yarımçıq sevgi lazım deyil. Bütöv ölüm yarımçıq yaşamaq-dan yaxşıdır. Bir il ümidlə yaşa-maqdansa, bir gün yaxşı yaşa-maq gözəldir. Çörəyi bölmək yaxşıdı, ancaq sevgini bölmək olmaz. Mənə yarımçıq sevgi la-zım deyil.

**Yarımçıq yaşamaqdan bütöv ölüm gözəldi,
Bir ilin umudundan vallah, bir gün gözəldi.
Çörək bölünə yaxşı, sevgi bütün gözəldi,
İstəmirəm, sevgini istəmirəm yarımçıq!**

"Gedirəm" şeirində müəllif məhəbbətin çətinliklərinə dözə bilməyən aşiqin sevgi yolundan uzaqlaşmaq istədiyi məqam əks olunmuşdur. Səsim tutqun çaydı. Başqasında gözüm yoxdur. Yüz arzusunun içində ana çevrilib yox olmaq istəyirəm. Şahmat ki-mi şahın qoynunda yatır. Taç-tac sahibi olsam da, o mənə yaddı. Mənim qədrimi bilmədin, indi gedirəm, ağlama. Çat, sınıq qəlb üçün bəhanədir. Əlin çat-mayana uzatma. Ana, suyu ar-xamca atma. Sabaha doğru ge-dərəm mən. Yaşıl arzuların "baş-başa" verərək ağlayır. Gəl mənə qoşul yol azan. Haqq yo-luna gedirəm. Dərddən bezmi-şəm və dostla xəbər göndərmi-şəm. Yolu qısaltdı, üzü Allaha tərəf gedirəm.

**Dərddən həzər eyləmişəm,
Dosta xəbər eyləmişəm.
Yolu kəsə eyləmişəm,
Üzü Allaha gedirəm.**

Musa Urud "Allah" şeirində Yaradana müraciət edir ki, mənə Vətən, torpaq, el-oba həsrətin-dən qurtar, Uruda qaytar. Qulun sahibi olanlar da Allahın qulu-dur. Köhlən atları çaparaq nəfə-sin kəsənlər qurd görən kimi Al-lahı köməyə çağırırlar. Dərd gö-rənlər dərd vermirlər. Mərdi yı-xan bilinmir. Fatehlərə imkanı Allah yaradır. Mənim bildiyim Allah üçün gizli deyildir. Allah verməsə şair olmaq olmaz. Mə-ni bağışla Allah, ömrüm Kərbə-laya gedən yoldur.

Getdiyim yolun səsi bilinmir. Qurtar mənə bu yurd həsrətin-dən Tanrı. Allah ya Musanın ca-nını al, ya da onu Uruda qaytar.

**Getdiyim səs hanı, Tanrı?
Qurtar bu cəzanı, Tanrı.
Ya apar Musanı, Tanrı,
Ya qaytar Uruda, Allah!**

Vətəni əsirlikdə olan Musa Urud "Salam aparın" şeiri ilə gələcək vətən övladlarına sanki vəsiyyət edir və onlardan xahiş edir ki, Uruda qayıdan zaman onun salamını kəndinə çatdırın. Bizi kötük kimi doğradılar və bu kötüklərdən pöhrələr - balalar yarandı. Haray çəkən ruhların səsinə balalar geriye dönün və əsirlikdə qalan kəndimizə mə-nim salamımı çatdırın. Qarışqa

yoluna oxşayır ömür. Onu yağış yuyur və dolu döyür. Cənnətdən itkin düşən oğlu Adəmə salam söyləyin. Biz pusqu və darda ki-çik və xırda hissələrə bölündük. Vətəndən əsir düşən yurdumu-za salam yetirin. Yüz və min il sonra yadında qala bilsəm bir ovuc torpaq götürüb bizim yolla-ra səpin və məndən yurduma salam deyin.

**Yüz il sonra, min il sonra
Yadınızda qalsam, əgər
Bir ovuc torpaq götürün,
Bizim yollara səpməyə.
Məndən də salam aparın!**

"Yeri bilinməz" şeirində müəllif müəyyən şeylərin yeri bilinmədiyini deyir. Sacı yana-raq kül olur. Yaş gözündə yanır. Qəlbi qar olanın odu yananmaz. Qəm daşıma çiskində və ya-ğış ol başına yağ. Dağ başına çən dolanar, ancaq bulud olan-maz. Sən Səməd atdan yıxıldın. Əmanət saxla yüyeni. Çalada yanan hər oddan ocaq olmaz. Oymaqla dağ dağılar. "Dağ-dağ" olar ağ sinən. Torpaq olar bu oğlandan ancaq yeri bilin-məz.

**Oymağınan dağ-dağılar,
O ağ sinən dağ-dağ olar.
Bu oğlandan torpaq olar,
Yeri bilinməz-bilinməz**

Şairə Nuridə Atəşiyə mürə-ciətlə yazılmış "Nuridə xanım" şeirində Musa Urud Nuridə xa-nımla eyni dərdli olduqlarını poetik şəkildə qələmə almışdır. Hər ikimiz Nuridə xanım, Vətən həsrətliyik. Bunu Allah yazıb, bəndənin bu işdə suçu yoxdur. Qəriblik dünyanın qızına bənzə-yir.

Qəriblər dərd yoldaşdır. Sev-gi və qəm Nuridə xanım Tanrı payıdı. Mən nə haqqın nə ağac-dan yarpağın, nə də sahildən qumun uzaq düşməsinə istəmi-rəm. Hər od buzu əritmir. Hər öpüşdən yar sakit olmaz. Dərdin yaylağın Gün də qurutmaz. Və-tən yox, onun səmasında bulud-lar ağlasın, şeir deyərək fəryad çəkən Musa və Nuridə xanım ağlasın.

**Vətən ağlamasın tək,
Göyündə bulud ağlasın.
Misra-misra nalə çəkib,
Həm Musa Urud ağlasın,
Həm də Nuridə xanım**

Musa Uruda görə hər bir söz məqamında, zamanında və ye-rində söylənilməlidir. Məqamın-da deyilməyən sözün mənası ol-maz. Şair "Deyilməz" şeirində də məqamında söylənməyən sözün dəyersiz olduğu fikrini poetik dillə oxucuların nəzərinə çatdırmışdır. Tikan kolu gülün yanında, qara xal isə lalənin si-nəsində olur. Ağlar və lal dərd var. Haray və ahın dərdini bir-birinə demək olmaz. "Başında çən-duman havası", "qoynunda quzğun yuvası", "tufanlar sındı-ran sırası" olmayan "hər bitili daş" qaya sayılmaz. Yazda hər tərəf yaşıl don geyinməsə, bə-növşələr arxların qıraqlarında dü-zülməsə, "yar-pızlar-yalqızlar" bir-biri ilə züm-zümə etməsə və ona görə də bu-laqdan nəğmə kimi süzülüb axan su çaya tö-külməz. Ağ bu-lud göydə yalqu-zağa dönübsə, arı cəməndə çi-çəkdən artıqdır-sa, sünbülün də-ni yoxdusa, on-da quru süfrəyə dua söyləmək ol-maz.

Bulud, torpaq və dua Alla-ha, yağış, qamış və alqış şaha aiddir. Allaha deyilən sözü şaha demək olmaz. Söz haqdan yara-nır və yaradır. Söz gün kimi işıq saçır və dan yeri kimi qızarır. Sözün Tanrıdan, ya Tanrının sözdən yarandığı bilinmir. Nə-yin ucuz, nəyin baha olduğu mə-lum deyil. Sözü nəfsin ayağı-na bağlama. Sən öləndə söz qoy səni ağlasın, sən onu ağla-ma. Zamanı çatanda sözü de, əgər vaxtı keçib-sə, onu demə-yin mənası yoxdur.

"Bu göy, bu yer" şeirində şair göylə yeri müqayisə edərək on-ların xarakterik cizgilərini təbii boyalarla göstərmişdir. Pöhrə-lənməyə çalışan qoca dünyaya buludlar ümid verir. Hələ əkil-məmiş torpaqlar indi şumlanır və buludlar göydə ağrı çəkir. Göy yerə uyğun ölçüdədir. On-ların pisi də, yaxşısı da bizə aid-dir.

**Nəfsin ayağına bağlama sözü,
Sən öl, o ağlasın, ağlama sözü.
Məqamı gəldisə saxlama sözü,
Məqamı gəldisə daha deyilməz.**

Biçinçi kərəntini daşa döy-məməlidir, onun ağzı korlanır. Buludlar hər an göydə ağrı çə-ki. Göyün dodağı göynəyir hər an. İldırımın köynəyi əyninə dar-dı. Quşdan başqa göydə nə var-sa, onu yerə endirin, buludlar göydə ağrı çəkir. Ey ağıl, kainat-la işin olmasın. O inkişaf edərək yaşıl rəngə bürünəcək. Ağ don geymiş gələnə bənzəyir alça çi-çəkləri. Buludlar göy üzündə ağ-rı çəkir.

Ağıl qardaş, kainatı dinc burax, Pöhrələnb, yaşllaşıb daşacaq. Gəlin alça çiçəkləyib ağappaq, Göy üzündə ağrı çəkir buludlar

Əgər məktub zamanında ya-zılımsa, sonradan yazılıb əvvəl-ki ünvana göndərilirsə, bu gecikən məktub mənasız bir şeyi xa-tırladır.

Günahsız yerə güllələnmiş insana, ölümündən sonra gü-nahkar olmadığı deyilsə və onun günahsızlığı sübut edilib, "bəraət" verilsə, gecikmiş məktublar da belə "bəraət kağı-zı"na bənzəyir. Musa Urud da "Gecikmiş məktublar" şeirində bu fikirləri irəli sürmüşdür. Bu məktublar artıq heç nəyi dəyişə bilmir. Keçmiş geriye qaytar-maq olmaz, şairin gəlidiyi qə-naət belədir. Hərddən sevgi mək-tubları alanda ötüb keçən illərin ağrı-acısını anıram. Arxı, bərəsi dağılan və ünvani bilinməyən göz yaşlarını xatırlayıram. Qapı-nı döyən gecikmiş məktublar sanki ünvana düz gəlməyib. Düşünürəm ki, bunlar məktub yox, sanki kəfənə bürünmüş insan taleyidir. Güman edirəm ki, poç-talyon zamanı qarışdırmışdır. Məktub başqa bir ünvana gön-dərilib. Məktub mənə deyil, əzab çəkən və ruhu dağılan oğ-lanıdır. Mənim simamda xoş əhval görünür. "Çınqıdan od oğurlaya"na oxşayır gözlərim. Dodaqlarımda təbəssüm görü-nür. Dilimdən qənd kimi şirin sözlər çıxır. Mənə belə məktub lazım deyil. Ocağın üstündə qal-mış və obası köçüb gedən paxır qazana bənzəyirəm. Qolları yo-rulmuş izini bitirən məzarqaza-na oxşayıram. Mən nə gələn məktubu oxuyanam, nə də onla-ra cavab verən. Mən məktub ya-zana deyə bilmərəm ki, bu mək-tub qəm və qısa bənzəyir. Ona deyə bilmərəm ki, həmin oğlan yoxdu, o artıq daşa çevrilib. Al-dığın məktublar dənizdən çıxan tordaki balıqlar kimi soyuq və buz parçasıdır.

Köhnə qəlpə ağrısı kimi ge-cikmiş məktublar evimə gəlir. Yay günündə seyrək yağıb yerə düşməyən yağışa bənzəyir gecikmiş məktublar. Qapını döyən gecikmiş məktublar günahsız güllələnən insanlara bənzəyir. Sanki bu məktublar güllələnmiş insanlara sonradan verilən "bə-raət kağızı"na oxşayır.

**Gecikmiş məktublar döyür qapımı,
Köhnə qəlpələrin ağrısı kimi.
Məktublar alıram yerə çatmayan
Yay gününün seyrək yağışı kimi.
Gecikmiş məktublar döyür qapımı,
Nahaq güllələnən günahsızların
Gecikmiş bəraət kağızı kimi!**

Kitaba daxil edilmiş ikinci bölmə "Bir parça Vətən torpağı" adlanır. Burada şairin 76 şeiri yer alır. Bölmə "Minacat" şeiri ilə başlanır. Musa Urud Yarada-na müraciətlə ondan kömək istə-yir. Adam geriye - yurduna qa-yıdar. Torpağını müqəddəs say-ar, el-obasına, işıqlı gələcəyə aparan yola arxalanar. Onun bu-laq üstündə sevgi deməyə, isti ocaq başında söhbət zamanı dərdini deməyə, ona ürəkden dayaq olana və ən əsası, hər zaman Vətənə ehtiyacı var.

(ardı gələn sayımızda)